

واحد بین الملل

پایان نامه کارشناسی ارشد در رشته‌ی زبان‌شناسی همگانی

**بررسی ساخت هجا و محدودیت‌های خوشه‌های
همخوانی در زبان فارسی در چهارچوب نظریه بهینگی**

به کوشش:

آروین رستمی

استاد راهنما:

دکتر مهرزاد منصوری

شهریور 1392

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

به نام خدا

اظہارنامہ

اینجانب آروین رستمی دانشجوی رشته‌ی زبان‌شناسی همگانی مقطع کارشناسی ارشد واحد بین‌الملل شیراز اظهار می‌کنم که این پایان‌نامه حاصل پژوهش خودم بوده و در جاهایی که از منابع دیگران استفاده کرده‌ام نشانی دقیق و مشخصات کامل آن را نوشته‌ام. همچنین اظهار می‌کنم که تحقیق و موضوع پایان‌نامه‌ام تکراری نیست و تعهد می‌نمایم که بدون مجوز دانشگاه دستاوردهای آن را منتشر ننموده و یا در اختیار غیر قرار ندهم. کلیه حقوق این اثر مطابق با آیین‌نامه مالکیت فکری و معنوی متعلق به دانشگاه شیراز است.

نام و نام خانوادگی: آروین رستمی

تاریخ و امضاء: 92/6/30

به نام خدا

بررسی ساخت هجا و محدودیت‌های خوشه‌های همخوانی در زبان فارسی در
چهارچوب نظریه بهینگی

به کوشش

آروین رستمی

پایان نامه

ارائه شده به تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز به عنوان بخشی از فعالیت‌های
تحصیلی لازم برای اخذ درجه کارشناسی ارشد

در رشته‌ی:

زبان‌شناسی همگانی

از دانشگاه شیراز

شیراز

جمهوری اسلامی ایران

یابی کمیته پایان نامه با درجه‌ی: عالی.....

تر مهرزاد منصوری، دانشیار بخش زبان‌های خارجی و زبان‌شناسی (استاد راهنما).....

تر جلال رحیمیان، استاد بخش زبان‌های خارجی و زبان‌شناسی (استاد مشاور).....

تر علیرضا خرمائی، استاد یار بخش زبان‌های خارجی و زبان‌شناسی (داور متخصص داخلی).....

شهریور ۱۳۹۲

تقدیم به :

باتقدیم و امتنان فراوان خدمت پدر و مادر عزیز و
دلسوزم که همواره چراغ وجودشان روشنگر راه
من در سختی‌ها و مشکلات بودند و تقدیم
بی‌دریغ به همه‌ی کسانی که مرا علم آموختند
و آنانی که شیفته‌ی زبان و ادب فارسی هستند.

سپاسگزاری

«سپاس خدای را که سخنوران، در ستودن او بمانند و شمارندگان، شمردن نعمت‌های او ندانند و کوشندگان، حق او را گزاردن نتوانند. و سلام و درود بر محمد و خاندان پاک او، طاهران معصوم، هم آنان که وجودمان و امدار وجودشان است؛ و نفرین پیوسته بر دشمنان ایشان تا روز رستاخیز» بدون شک جایگاه و منزلت معلم، اجل از آن است که در مقام قدردانی از زحمات بی شائبه‌ی او، با زبان قاصر و دست ناتوان، چیزی بنگاریم بر حسب وظیفه و از باب:

« مَنْ لَمْ يَشْكُرِ الْمُنْعَمَ مِنَ الْمَخْلُوقِينَ لَمْ يَشْكُرِ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ »

از پدر و مادر عزیزم، این دو معلم بزرگوارم، که همواره در تمام عرصه‌های زندگی یار و یاور بی چشم داشت برای من بوده اند؛ از استاد فرزانه، جناب آقای دکتر مهرزاد منصوری که در کمال سعه صدر، با حسن خلق و فروتنی، از هیچ کمکی در این عرصه بر من دریغ ننمودند و زحمت راهنمایی این رساله را بر عهده گرفتند؛ از استاد گرامی، جناب آقای دکتر جلال رحیمیان که زحمت مشاوره این رساله را به عهده داشتند؛ و از استاد فرزانه و دلسوز؛ جناب آقای دکتر علیرضا خرمائی سرگروه محترم زبان و ادبیات دانشگاه و دیگر استادانی که همیشه خود را دانش‌آموز کوچک ایشان محسوب می‌کنم. امید است با ارائه‌ی این پایان‌نامه توانسته باشم ذره‌ای از زحمات این عزیزان را جبران کنم.

چکیده:

بررسی ساخت هجا و محدودیت‌های خوشه‌های همخوانی در زبان

فارسی در چهارچوب نظریه بهینگی

به کوشش:

آروین رستمی

نظریه بهینگی از انشعاب‌های مطرح و تأثیرگذار در زبان‌شناسی است که از اوایل دهه‌ی نود میلادی عرضه گردید. اگرچه نظریه‌ی بهینگی ابتدا به منزله‌ی نظریه‌ای در واج‌شناسی ارائه شد اما به سرعت دامنه‌ی کاربرد آن به حوزه‌های دیگر زبان‌شناسی زایشی همچون صرف، ساخت واژه و به ویژه نحو نیز گسترش یافت. تعداد زیادی از زبان‌شناسان زایشی علاقه‌مند به تبیین‌های نقشی هم، به این نظریه روی آورده‌اند. در این پژوهش کلماتی که دارای هجای CVCC هستند از مجلات و روزنامه‌ها انتخاب شده‌اند و مورد مطالعه قرار گرفته‌اند و محدودیت‌های همنشینی خوشه‌های پایانی واژگان زبان فارسی در قالب نظریه بهینگی شناسایی و معرفی شده‌اند. همچنین تاثیر واکه‌ی هسته‌ی هجا در انتخاب همخوان‌های خوشه پایانی واژگان منتخب بررسی گردیده‌است و در آخر بسامد وقوع همخوان‌ها و واکه‌های واژگان منتخب ساخت هجای CVCC زبان فارسی با ارائه نمودار مورد بررسی قرار گرفته است. در رابطه با ارزش و اهمیت این پژوهش می‌توان گفت که از این تحقیق می‌توان در شناخت هجا و انواع آن در زبان فارسی و شناسایی و معرفی محدودیت‌های خوشه‌ای واژگان این زبان در چهارچوب نظریه بهینگی بهره گرفت.

از آنجایی که ساخت هجای زبان فارسی تنها به ساخت CVCC ختم نمی‌شود و دارای ساخت‌های CV و CVC نیز می‌باشد، امید است در پژوهش‌های آینده با استفاده از واژگان بیشتری در زبان فارسی با ساخت‌های CV و CVC به بررسی و شناسایی محدودیت‌های واج آرایی این ساخت‌ها در قالب نظریه بهینگی پرداخته شود.

کلید واژه ها: واج، هجا، واج آرایی، خوشه‌های همخوانی، محدودیت‌ها، نشاننداری، وفاداری،

نظریه بهینگی.

«فهرست مطالب»

صفحه	عنوان
1	فصل اول: مقدمه
1-1-1	1-1-مقدمه و تبیین مسأله
2-1-1	2-1-ضرورت و اهمیت پژوهش
3-1-1	3-1-روش تحقیق
4-1-1	4-1-سؤالات تحقیق
5-1-1	5-1-خلاصه
6	فصل دوم : مبانی نظری
1-2-1	1-2-مقدمه
2-2-1	2-2-تعاریف مختلف هجا
3-2-1	3-2-ساخت هجا
4-2-1	4-2-انواع هجا
5-2-1	5-2- تقسیم بندی دیگر هجا
1-5-2	1-5-2- هجای سبک
2-5-2	2-5-2- هجای سنگین
6-2-1	6-2- ساختمان هجا
1-6-2	1-6-2- ساختمان آغاز هجا
2-6-2	2-6-2- ساختمان پایان هجا

21	7-2- واج آرایبی
24	8-2- اصول واج آرایبی
24	1-8-2- اصل مرز اجباری
24	2-8-2- اصل توالی رسایی
27	3-8-2- اصل مجاورت هجا
28	9-2- نظریه‌های غیر خطی
28	1-9-2- نظریه همخوان - واکه
28	2-9-2- نظریه ایکس
28	3-9-2- نظریه مورایی
29	10-2- نظریه بهینگی
29	1-10-2- چگونگی پیدایش
32	2-10-2- تأثیر نظریه بهینگی در گسترش تحولات زبان شناسی
33	1-2-10-2- زبان به منزله مجموعه‌ای از قاعده‌ها
34	2-2-10-2- زبان و محدودیت‌های آن
35	11-2- مفاهیم بنیادی نظریه بهینگی
35	1-11-2- محدودیت وفاداری
36	2-11-2- محدودیت نشان داری
36	12-2- نظریه بهینگی و ساز و کار آن
37	1-12-2- مولد و گزینه‌ها
39	2-12-2- ارزیاب
41	3-12-2- نشانه گذاری
42	13-2- سلسله مراتب محدودیت‌ها
43	14-2- خلاصه

45	فصل سوم: پیشینه‌ی تحقیق
45	1-3-مقدمه
45	2-3-پیشینه مطالعات غیر ایرانی
50	3-3-پیشینه مطالعات ایرانی
61	4-3-محدودیت‌های خوشه‌های پایانی در فعل
61	1-4-3-فعل
61	2-4-3-تقسیم بندی دیگر فعل
62	3-4-3-تحلیل ساخت بن ماضی از بن مضارع فارسی در چهارچوب نظریه بهینگی
63	1-3-4-3-افعال b-f
64	2-3-4-3-افعال Ø-a
65	3-3-4-3-افعال h-s
66	4-3-4-3-افعال r- s
68	فصل چهارم: تحلیل و بررسی داده‌ها
68	1-4-مقدمه
70	2-4-محدودیت خوشه‌های پایانی
71	1-2-4-محدودیت‌های خوشه‌های دو انفجاری
86	2-2-4-محدودیت‌های خوشه‌های دو سایشی
92	3-2-4-محدودیت خوشه‌های انفجاری- سایشی
99	4-2-4-محدودیت خوشه‌های سایشی - انفجاری
104	5-2-4-محدودیت خوشه‌های انسایشی (j,č)
107	6-2-4-محدودیت خوشه‌های (y)ی
109	7-2-4-محدودیت‌های خوشه (r) ر
110	1-7-2-4-با همخوان‌های انفجاری

111 2-7-2-4 با همخوان‌های سایشی
112 8-2-4 محدودیت خوشه‌های خیشومی (m,n) م، ن
112 1-8-2-4 با همخوان‌های انفجاری
113 2-8-2-4 با همخوان‌های سایشی
114 3-4 محدودیت همنشینی واکه و خوشه پایانی
114 1-3-4 محدودیت همنشینی واکه و عضو اول خوشه
117 2-3-4 محدودیت همنشینی واکه و عضو دوم خوشه
119 4-4 ساخت هجای فارسی در قالب بهینگی
119 1-4-4 ساختمان هجا
123 5-4 بسامد وقوع خوشه‌ها در ساختمان هجای CVCC
123 6-4 بسامد وقوع واکه‌ها در ساختمان هجای CVCC
124 7-4 بسامد وقوع همخوان‌ها در ساختمان هجای CVCC
128 8-4 خلاصه
131 فصل پنجم: نتیجه‌گیری
131 1-5 مقدمه
133 2-5 نتیجه‌گیری
136 3-5 محدودیت‌های پژوهش
136 4-5 پیشنهاد برای پژوهش‌های آینده
137 منابع
137 الف: منابع فارسی
139 ب: منابع انگلیسی
141 ج: واژه‌نامه فارسی به انگلیسی و بالعکس

«فهرست تابلوها»

صفحه	عنوان
41	تابلو (1-2) تابلو بهینگی
64	تابلو (1-3) تابلو بهینگی فعل (تافت)
65	تابلو (2-3) تابلو بهینگی فعل (افتاد)
66	تابلو (3-3) تابلو بهینگی فعل (خواست)
66	تابلو (4-3) تابلو بهینگی فعل (خواست)
67	تابلو (5-3) تابلو بهینگی فعل (پنداشت)
82	تابلو (1-4) تابلوی بهینگی خوشه‌های دو انفجاری ساخت هجای CVCC
83	تابلو (2-4) تابلوی بهینگی خوشه‌های دو انفجاری ساخت هجای CVCC
84	تابلو (3-4) تابلوی بهینگی خوشه‌های دو انفجاری ساخت هجای CVCC
84	تابلو (4-4) تابلوی بهینگی خوشه‌های دو انفجاری ساخت هجای CVCC
85	تابلو (5-4) تابلوی بهینگی خوشه‌های دو انفجاری ساخت هجای CVCC
86	تابلو (6-4) تابلوی بهینگی خوشه‌های دو انفجاری ساخت هجای CVCC
90	تابلو (7-4) تابلوی بهینگی خوشه‌های دو سایشی ساخت هجای CVCC
91	تابلو (8-4) تابلوی بهینگی خوشه‌های دو سایشی ساخت هجای CVCC
92	تابلو (9-4) تابلوی بهینگی خوشه‌های دو سایشی ساخت هجای CVCC
95	تابلو (10-4) تابلوی بهینگی خوشه‌های دو سایشی ساخت هجای CVCC
96	تابلو (11-4) تابلوی بهینگی خوشه‌های انفجاری - سایشی ساخت هجای CVCC
97	تابلو (12-4) تابلوی بهینگی خوشه‌های انفجاری - سایشی ساخت هجای CVCC
98	تابلو (13-4) تابلوی بهینگی خوشه‌های انفجاری - سایشی ساخت هجای CVCC

- 98..... CVCC ساخت هجای CVCC 14-4) تابلوی بهینگی خوشه‌های انفجاری - سایشی ساخت هجای CVCC
- 103..... CVCC ساخت هجای CVCC 15-4) تابلوی بهینگی خوشه‌های سایشی - انفجاری ساخت هجای CVCC
- 104..... CVCC ساخت هجای CVCC 16-4) تابلوی بهینگی خوشه‌های انسایشی ساخت هجای CVCC
- 106 CVCC ساخت هجای CVCC 17-4) تابلوی خوشه‌های انسایشی ساخت هجای CVCC
- 107..... CVCC ساخت هجای CVCC 18-4) تابلوی بهینگی خوشه /y/ ی ساخت هجای CVCC
- 109..... CVCC ساخت هجای CVCC 19-4) تابلوی بهینگی خوشه /r/ ساخت هجای CVCC
- 111..... CVCC ساخت هجای CVCC 20-4) تابلوی بهینگی خوشه /r/ ساخت هجای CVCC
- 113..... CVCC ساخت هجای CVCC 21-4) تابلوی بهینگی خوشه‌های خیشومی - انفجاری ساخت هجای CVCC
- 114..... CVCC ساخت هجای CVCC 22-4) تابلوی بهینگی خوشه‌های خیشومی - سایشی ساخت هجای CVCC

«فهرست جداول»

صفحه	عنوان
71	جدول (1-4) خوشه‌های دو انفجاری زبان فارسی هجای CVCC.....
73	جدول (2-4) توزیع واک خوشه های دو انفجاری.....
74	جدول (3-4).....
87	جدول شماره (4-4) محل تولید خوشه های دو سایشی.....
88	جدول (5-4) توزیع واک خوشه های دو سایشی.....
89	جدول (6-4) خوشه های دو سایشی.....
93	جدول (7-4) خوشه های انفجاری - سایشی.....
94	جدول (8-4) توزیع واک خوشه های انفجاری - سایشی.....
99	جدول (9-4) خوشه های سایشی- انفجاری.....
101	جدول (10-4) توزیع واک خوشه های سایشی - انفجاری.....
115	جدول (11-4) رابطه‌ی واکه‌های کوتاه با عضو اول خوشه.....
115	جدول (12-4) واکه های کشیده و عضو اول خوشه.....
116	جدول (13-4) واکه های کشیده واژه های عاریتی.....
118	جدول (14-4) مرکز هجا و خوشه پایانی.....
123	جدول (15-4) بسامد وقوع خوشه‌ها ساخت هجای CVCC.....
124	جدول (16-4) بسامد وقوع واکه‌ها ساخت هجای CVCC.....
125	جدول (17-4) بسامد وقوع همخوانها ساخت هجای CVCC.....

«فهرست نمودارها»

صفحه	عنوان
11.....	نمودار شماره (1-1) ساختار هجا
26.....	نمودار شماره (2-1) میزان رسایی جهانی پارکر 2002.....
124.....	نمودار(1-4) بسامد وقوع واژه‌ها در ساختمان هجای CVCC.....
126.....	نمودار(2-4) گروه بسیار فعال
126.....	نمودار (3-4) گروه فعال
127.....	نمودار(4-4) گروه نسبتاً فعال
127.....	نمودار(5-4) گروه کم فعالیت
128.....	نمودار(6-4) گروه بسیار کم فعالیت

1-مقدمه

1-1-مقدمه و تبیین مسأله

ساخت هجا از جمله موضوعات مهم زبان‌شناسی است که تاکنون مورد مطالعه‌ی بسیاری از زبان‌شناسان ایرانی و خارجی قرار گرفته است. هجا، یک رشته‌ی آوایی پیوسته است که از یک واکه و یک تا سه همخوان تشکیل شده است؛ به این صورت که اجزاء سازنده‌ی هجا طی یک فرآیند تولیدی و بدون مکث تولید می‌گردد. هر هجا به آغاز و میانه تقسیم می‌گردد که میانه از دو بخش هسته و پایانه تشکیل می‌شود. هسته، بخش اصلی هر هجاست که معمولاً با واکه پر می‌شود. آغاز از صفر همخوان یا بیشتر تشکیل شده است. پایانه، بخش پایانی هجاست که دارای جایگاه‌های همخوانی است. ساختمان هجای هر زبانی با توجه به قواعد واجی که دارد، ترکیب‌هایی از واج‌ها را جایز می‌داند و محدودیت‌هایی بر ترکیب واج‌ها اعمال می‌کند. مثلاً قواعد واجی زبان فارسی ترکیب دو همخوان در آغاز هجا را مجاز نمی‌داند؛ از همین‌رو، ترکیب sra یا rsa در زبان فارسی بدساخت‌اند؛ اما ترکیب sar خوش‌ساخت است و کلمه‌ی «سر» را می‌سازد. هجا برحسب باز یا بسته بودن آن به هجای سبک و سنگین یا هجای باز و بسته دسته‌بندی می‌شود. زبان‌شناسان در بسیاری از زبان‌ها میان دو هجا تمایز قائل می‌شوند:

- 1- هجای سبک که در آن، سازه‌ی میانی از یک واکه‌ی کوتاه بدون پایانه تشکیل شده است و به صورت CV نشان داده می‌شود. به این نوع هجا، هجای باز نیز می‌گویند.
- 2- هجای سنگین در این نوع هجا، هسته از یک واکه‌ی کشیده یا مرکب تشکیل شده، گاهی نیز از یک واکه‌ی کوتاه به همراه پایانه یا یک واکه‌ی کشیده به همراه پایانه تشکیل می‌شود که به صورت‌های CV، CVV، CVVC یا CVCC وجود دارد.

ویژگی سبک یا سنگین بودن تحت عنوان وزن هجا مطرح می‌شود. از این‌رو لازم است که میان عناصر و تعداد واحدهای موجود در یک هجا تمایز قائل شد. به این نوع هجا، هجای بسته

نیز می‌گویند. در ادامه، به مفهوم دیگری از زبان‌شناسی می‌پردازیم که مفهومی جدانشدنی از هجاست. واج‌آرایی شاخه‌ای از واج‌شناسی است که محدودیت‌های با هم‌آیی صداها یا آواها را در یک زبان مطالعه می‌کند و ساخت هجای مجاز، خوشه‌های همخوان و توالی واژه‌ها را براساس محدودیت‌های واجی تعریف می‌کند. این محدودیت‌ها از زبانی به زبان دیگر متفاوت هستند و خاص زبان به شمار می‌روند. قوانین واج‌آرایی مشخص می‌کند که کاربرد چه صداهایی در هر قسمت از هر هجا مجاز است و هجاهای خوش‌ساخت را از هجاهای بدساخت در یک زبان خاص متمایز می‌کند. واج‌آرایی و هجا دو مفهوم جدانشدنی هستند؛ به طوری که واج‌آرایی معمولاً در ساخت هجا تعریف می‌شود. به عنوان مثال، در زبان انگلیسی کاربرد خوشه‌های همخوانی در آغازی هجا، محدودیت‌های شدیدی در همنشینی واج‌ها دارد. به گفته‌ی کنستویچ (1994) قوانین واج‌آرایی محدودیت‌هایی هستند که توزیع صداها یا توالی آن‌ها را در جایگاه‌های مختلف (آغازی، میانی و پایانی) در واژه و یا گروه واجی محدود می‌کنند. معمولاً این محدودیت‌ها از دستور درونی‌شده‌ی یک گویش‌ور اهل زبان سرچشمه می‌گیرد.

در واج‌شناسی، رسایی یکی از ملزومات بررسی هجاست. رسایی را براساس مشخصه‌های تمایزدهنده می‌توان به درجه‌ی بست تولیدی مرتبط دانست؛ به طوری که هرچه این بست بازتر باشد، صدای تولید شده رساتر است. رسایی اجزاء در هجا به سمت هسته افزایش یافته و از هسته به بعد کاهش می‌یابد. در حوزه‌ی واج‌شناسی زبان، یکی از وجوه توصیفی، خوشه‌ی همخوانی می‌باشد که در اغلب زبان‌های دنیا وجود دارد. خوشه‌ی همخوانی، آمدن پیاپی دو یا چند همخوان در یک هجا است؛ بدون آنکه واژه‌ای در میان این دو همخوان قرار گیرد و می‌تواند به صورت آغازی یا پایانی به کار رود. در هر زبان برای ساخت و کاربرد خوشه‌های همخوانی، قوانین خاصی وجود دارد. در زبان فارسی معیار، خوشه‌ی همخوانی تنها دارای دو عضو می‌باشد که فقط در پایان هجا (خوشه‌ی همخوانی پایانی) رخ می‌دهد. در زبان فارسی، خوشه‌ی همخوانی به عنوان آغازی به کار نمی‌رود.

در سال 1993 میلادی دست‌نوشته‌ای از پرینس و اسمولنسکی با عنوان «نظریه‌ی بهینگی: تعامل محدودیت‌ها در دستور زایشی» ارائه شد. این اثر در سال 2004 میلادی به چاپ رسید. بیشترین پیشرفت نظریه‌ی بهینگی در حوزه‌ی واج‌شناسی بوده است؛ اما در دیگر

حوزه‌ها از جمله نحو، معنی‌شناسی، کاربردشناسی، تحلیل کلام، جامعه‌شناسی زبان، زبان‌شناسی تاریخی، زبان‌آموزی و آموزش زبان نیز به کار گرفته شده است. یکی از اهداف پرینس و اسمولنسکی از مطرح کردن نظریه‌ی بهینگی، پاسخ دادن به یک مشکل دیرینه در واج‌شناسی بود. در انگاره‌ی آوایی زبان انگلیسی از قواعد بازنویسی با شکل کلی $A \rightarrow B/C - D$ استفاده می‌شد که اگرچه به خوبی از عهده‌ی توصیف فرایندهای واجی برمی‌آمدند؛ اما در به دست دادن تصویری جامع از دستور واجی زبان‌ها بسیار ضعیف عمل می‌کردند. دستور زبان جهانی در نظریه‌ی بهینگی، بخشی با عنوان «محدودیت‌ها» دارد که همه‌ی محدودیت‌های زبان‌ها را در برمی‌گیرد. محدودیت‌ها جهانی هستند و تنها تفاوت نظام‌مند بین زبان‌ها، در مرتبه‌بندی محدودیت‌هاست. محدودیت‌ها در نظریه‌ی بهینگی تخطی‌پذیرند و به دو دسته‌ی اصلی محدودیت‌های وفاداری و محدودیت‌های نشاننداری تقسیم می‌شوند. (مدرسی قوامی، 1389).

تفاوت این نظریه با رویکردهای پیشین این است که در این رویکرد، قواعد جایی ندارد و دیگر اشتقاق روساخت از زیرساخت مطرح نیست. ابزار اصلی در این نظریه، محدودیت‌های نظام آوایی زبان‌هاست و هدف این رویکرد، توضیح الگوهای واجی زبان‌ها براساس این محدودیت‌ها می‌باشد (سیردانی، 1387: 33).

مساله اصلی این تحقیق بررسی ساخت هجا و محدودیت‌های خوشه‌های همخوانی در زبان فارسی در چهارچوب نظریه بهینگی است. ابتدا شرح مختصری در خصوص زبان‌شناسی و تاریخچه آن در ایران و نکاتی پیرامون آن پرداخته می‌شود. پس از آن هجا و انواع آن در زبان بررسی می‌شود.

سپس به تحلیل و بررسی محدودیت‌های همنشینی واجها در خوشه‌های همخوانی زبان فارسی در قالب نظریه بهینگی پرداخته می‌شود.

1-2- ضرورت و اهمیت پژوهش

پژوهش‌های نسبتاً ارزشمندی در خصوص ساخت هجا و محدودیت‌های واج آرایبی در خوشه‌های همخوانی صورت گرفته است ولی تاکنون در چهارچوب نظریه‌ی محدودیت‌های خوشه‌ای، پژوهش مؤثری صورت نگرفته است. این پژوهش بر آن است تا با تحلیل ساخت هجا و محدودیت‌های واج آرایبی در قالب نظریه‌ی بهینگی که نظریه‌ای محدودیت بنیان است، به تبیین دقیق تر این محدودیت‌ها بپردازد.

هدف، بررسی آرایش واج‌ها در تشکیل خوشه‌های همخوانی در قالب محدودیت‌ها در بهینگی است. این پژوهش نشان می‌دهد که چگونه می‌توان محدودیت‌های واج‌آرایبی در زبان فارسی را در قالب بهینگی تحلیل کرد و میزان کارایی نظریه‌ی مذکور را با داده‌های فارسی محک زد.

1-3- روش تحقیق

نوع تحقیق، نظری و روش آن کتابخانه‌ای است. که همانند اغلب تحقیقات رشته‌های علوم انسانی، برپایه‌ی استدلال، توصیف و تجزیه و تحلیل عقلانی و منطقی و با استفاده از مطالعات دقیق و هدفمند و با بهره‌گیری از منابع کتابخانه‌ای صورت می‌گیرد.

برای بررسی ساخت هجا و نحوه‌ی تشکیل خوشه‌های همخوانی در زبان فارسی، براساس نظریه‌ی بهینگی به داده‌های فارسی معیار استناد شده است که در این پژوهش با جمع‌آوری هزار واژه از رسانه‌های دیداری و شنیداری، روزنامه‌ها، متون و منابع موردنظر به تحلیل نحوه‌ی شکل‌گیری ساخت هجا، نحوه‌ی تشکیل خوشه‌های همخوانی و محدودیت‌های حاکم بر آن در قالب نظریه‌ی بهینگی پرداخته می‌شود. در این پژوهش، واژگان منتخب برحسب تعداد هجاهای سازنده‌ی آن‌ها نیز بررسی و بسامد واژگانی به صورت جدول و نمودار مربوطه ارائه می‌گردد، پس از دسته‌بندی انواع ساخت‌های هجا و تحلیل آن‌ها در قالب بهینگی به تحلیل واج‌آرایبی در خوشه‌های همخوانی در قالب نظریه‌ی فوق پرداخته می‌شود.

1-4-سوالات تحقیق

- 1- ساخت هجای زبان فارسی در چهارچوب نظریه‌ی بهینگی در واج شناسی چگونه تبیین می‌شود؟
- 2- محدودیت‌های خوشه‌ی پایانی در زبان فارسی در قالب نظریه‌ی بهینگی، کدام‌ها هستند؟
- 3- محدودیت‌های آرایش همخوان وواکه در ساخت هجای زبان فارسی در قالب نظریه‌ی بهینگی به چه صورت است؟

1-5-خلاصه

از این تحقیق می‌توان درشناخت هجا و انواع آن در زبان و محدودیت‌های خوشه‌ای در زبان فارسی در چهارچوب نظریه بهینگی بهره یافت.

همچنین دانشجویان محترم زبان شناسی و دبیران محترم ادبیات فارسی و دیگرانی که در زمینه زبان فارسی و زبان شناسی سر رشته دارند می‌توانند با بهره گیری از آن بر دانش و معلومات خود افزوده و با نکات و مسائل زبان شناسی آشنا شوند.